

Rigsheden og EF-medlemsskabet

Færøske politikere har haft den indstilling, at grønlandske vælgere burde have lejlighed til — helt uden påvirkning fra anden side — at fremsætte ønsker vedrørende det fremtidige forhold til EF.

Så selv om Færøerne kunne have en betydelig politisk interesse — og i visse henseender måske også en økonomisk — i en grønlandsk udtræden af EF, har vi afholdt os fra at deltage i debatten om fordele og ulemper ved en sådan udtræden.

Ved udformningen af Grønlands hjemmestyreordning undlod vi også så vidt muligt at påvirke debatten. Vi stillede erfaringsmaterialet vedr. den hjemmestyreordning på færøske præmisser, der var praktiseret siden 1948, til rådighed uden på nogen måde at fremsætte forudfattede meninger om hvorledes en hjemmestyreordning kunne fungere under helt andre betingelser — de grønlandske.

Undertegnede delagtig gjorde f.eks. først efter ordningens gennemførelse i 1979 enkelte af hjemmestyreordningens fædre i mine tvivl vedrørende hensigtsmæssigheden af specielt bloktilskuds- og undergrundsordningernes udformning.

Årsagen til dette indlæg i EF-debatten skal derfor primært søges i den fejlagtige og misvisende måde hvorpå Færøernes relationer til EF er blevet præsteret af danske politikere, EF-embedsmænd og EF's informations-tjeneste.

En debat, der har fået en drejning hen imod postuleringer om en truende opløsning af rigsheden, kan næppe heller føres uden at alle parter indenfor denne enhed giver deres mening til kende.

Den officielle danske holdning til Grønlands medlemsskab er nogle gange kommet til udtryk således:

»Afgørelsen er Grønlands, og den beslutning, Grønland tager vil regeringen være behjælpelig med at realisere».

Men samtidig gøres det helt klart, at Danmark ikke kan kompensere Grønland for evt. tab af finansieringsmuligheder samt at det officielle Danmark meget ønsker en fortsat grønlandsk forbliven i EF.

Grønlandsk udtræden af EF er en enestående chance for den danske regering til at formulere en rigsfællesskabs-politik med nyt og progressivt indhold. Samtidig kan Danmark styrke sin stilling indenfor EF

Specielt den meget hårdhændede og oratorisk nedtromlende måde, danske politikere blander sig udenom på, nødvediggør, at den facet i rigsfællesskabsmosaikken, som Færøerne udgør, indpasses så sandfærdigt som muligt, således at vi undgår at fremsætte et vrængbillede af hvad det er, der knytter rigets dele sammen, og hvilke rettigheder vi ikke kan tillade EF at aflyse.

Vi er i den senere tid ikke blevet skånet for, at visse danske politikere, men specielt EF's informations-tjeneste har benyttet Færøerne som et skræmmebillede i den aktuelle debat om Grønlands fremtidige status vis á vis EF.

»Informationstjenestens« beskrivelse af de ulykker, Færøerne har nedkaldt over sig selv ved at vælge en anden status end Danmarks, er præget af så stor en mangel på kendskab til økonomiske realiteter, politiske proportioner og kulturel nødvendighed, at man må føle sig beskæmmet ved, at det Europa, som vi vil samarbejde med, men ikke integreres i, ikke formår bedre. Hvordan skal vi da kunne bibeholde vore forhåbninger om en aktiv rolle for denne store europæiske sammenslutning ved løsningen af den politiske og økonomiske krise, som det er livsvigtigt for den vestlige verden — ja hele verden — at finde løsninger på.

»I færingar skulle have valgt medlemsskab«, siger man, »så havde I adgang til fiskeriudøvelse i Nordøen og måske i grønlandske farvande. Hermed ville I være alle jeres økonomiske problemer kvit, istedet for, at I nu plaget af selvskabte problemer med toldbarrierer, reduceret fiskeriadgang og manglende anerkendelse fra EF's side af rettigheder indenfor rigsfællesskabet».

Det er en kendsgerning, at vore problemer ville øges 10-fold ved et medlemsskab sammenlignet med gældende ordning.

Adgang til fiskeri i EF-farvande har marginal økonomisk betydning for Færøerne, og som bekendt kan man lige så vel tildele marginalen æren for, at der skabes fremskridt og velfærd, som de væsentligere værdier, der skabes på Færøernes eget territorium, men forestiller man sig, at vi skulle være alle de andre marginale fiskerirettigheder foruden, som vi har tilforhandlet os i USA's farvande, Kanadas, Islands, Norges, USSR's, Polens, Sveriges og Østtysklands foruden Senegambias, Mexicos, Surinams og Mauritanien, hvilke dimensioner havde vore problemer da ikke haft? For ikke at tale om den katastrofe, det ville have været, at det vigtigste af alle farvande — færøernes — blev lagt under EF-jurisdiktion og derved åbnet for den samlede EF-fiskeflåde.

Ovennævnte lande er overvejende sådanne som EF i sin selvtilstrækkelighed har været ude af stand til at opnå fiskeriforhold med, og som færinger ville være afskåret fra at udøve fiskeri hos, såfremt vi havde valgt medlemsskabet.

Hvorledes kan man

videre forestille sig, at en enstrengt økonomi som den færøske — totalt baseret på fiskeri — skulle have kunnet overleve i en sammenslutning, der nu på 10'ende år er fuldstændig uden politik på fiskeriområdet.

Det er sådanne postulatet om Færøernes vanskeligheder uden for EF, der efterlader et forstemmende indtryk af, at de »ulykker«, der nu stilles grønlanderne i udsigt, er bekvemmeligheds-synspunkter, der skal fritage for investering af prestige i skabelsen af et alternativ for Grønland.

Et lille folk som det grønlandske vil vel altid føle sig som en blindtarm på EF's mangelhovede legeme, og må naturligt have behov for et alternativ til medlemsskab. Vi færinger, der er i nogenlunde samme situation, nærer i hvert fald et stærkt ønske om at beholde fornemmelsen af, at vi har hånd om egen udvikling, og vi er bange for, at en kunstig fusion let fører til bygning af et Babelstårn, når vi havde brug for et velkonstrueret parcelhus.

Det kan slås fast, at Færøernes økonomiske stilling er væsentlig bedre

udenfor EF end indenfor. Havde vi fulgt Danmark i 1972 havde vi igennem 10 år befundet os i en fiskeripolitisk isolation, muligvis i forvisning om, at verden udenfor havde tid til at vente. Det har den ikke, derfor går den fiskeripolitiske udvikling i højere og højere grad udenom EF, hvis indflydelse er dalende. Den pris vi hidtil har betalt, er tab af visse rettigheder — i nogen tilfælde ret udefinerbare — som rigsfællesskabet tilsikrede os. Vi anerkender dog kun disse tab som foreløbige. Stedige, som vi bærer ord for at være, tror vi stadig på, at der må komme en dag, hvor vi sammen med gode danske mænd og kvinder sætter os ned og formulerer et nyt og stærkt indhold i rigsfællesskabet — tanker, der kan bære i Bryssel, ihvertfald når vi sætter foden tilstrækkelig hårdt ned. De »andre« i EF har så mange »vitale« spørgsmål, som de sætter over de kommunitære vedtægter, derfor kan Danmarks rige vel tillade sig at have enkelte.

I denne sammenhæng vil det »vitale« blive endnu mere betydningsfuldt for Danmark, såfremt så væsentlige områder som Grønland og Færøerne står udenfor EF, mens Danmark — som i 1972 så afgjort havde fordele af et medlemsskab — står indenfor.

Med fare for at blive beskyldt for at pleje snævre færøske fiskeripolitiske interesser må jeg fremsætte enkelte argumenter imod de skræmmebilleder, EF tilhængere fremmaner i Strassbourg, Bryssel, København og Nuuk. En sådan beskyldning kan dog tages let. Forholdet er nemlig, at selv uden færøsk eller dansk mulighed for at fange eet eneste kg fisk i grønlandske farvande på en rigsfællesskabs konto, og selv uden formalisering af det nok som omtalte Nord-atlantiske fiskerisamarbejde mellem Grønland, Island, Færøerne og Norge — et samarbejde, der yderligere ville reducere EF fiske-

ripolitisk indflydelse — vil Færøerne, Grønland og Danmark fortsat have en betydelig interesse i at formulere en politik, der bibeholder det 600-årige samarbejde.

Et væsentligt »argument« fra tilhængerside er, at Grønland vil gå glip af finansierings- og tilskudsmuligheder, og dette er rigtigt. Men, at der ikke skulle kunne kompenseres for finansieringsmulighederne, må afvises. Færøernes erfaring igennem de sidste 20 år bekræfter, at har man fornuftige finansieringsbehov, kan finansiering tilvejebringes.

Tilskuddene fra regionalfond har naturligvis meget stor betydning, og bliver noget vanskeligere at kompensere, men væsentlige ressourcer kan indvindes ved en effektivisering af fiskerierhvervet, igennem besparelser i import ved frigørelse fra EF's markedsordninger samt ved en fornuftig administration af undergrundsordningen, men det er muligt — og sandsynligt — at den grønlandske selvfinansiering må øges. Dette medfører, som EF-tilhængere rigtigt påpeger, en vis vækst i skatteudskrivningen, men man glemmer at fortælle, at en sådan vækst under alle omstændigheder vil finde sted. Det er nemlig et af bloktilskudsordningens hovedkarakteristika, at i nogle år vil selvstyrene skærpe medføre en forøget udskrivningsprocent og selvstyret vil udvikle sig hastigt. Når udskrivningsprocenten kommer op omkring de 40–45% vil spørgsmålet om en forøgelse/formindskelse af denne beherske den politiske debat i en sådan grad, at det effektivt vil begrænse mulighederne for at udvide antallet af områder under hjemmestyret, hvorefter man kommer ind i en rolig og pragmatisk udvikling af selvstyreordningen. Den ikke kompenserede andel af EF tilskuddene ville således kun kunne udskyde tidspunktet for skattetryklets procentvis mætning med et par år.

I toldmæssig henseende tales om en EF-told på forarbejdede grønlandske produkter på 12–18%. Dette kan ikke være relevant, eftersom Danmark vel ikke kan leve med at grønlandske produkter